ALİ BİN HARB EL-MUSULÎ

Hadîs âlimi. Musul'un mesnedi (dayanağı) diye meşhûrdur. Edebiyat ve târih âlimidir. Künyesi Ebü'l Hasen'dir. Neseb silsilesi; Ali bin Harb bin Muhammed bin Ali bin Hıbbân bin Mazin bin Gadûbe şeklinde devam eder. Dedelerinden Mazin bin Gadûbe, Peygamberimizin (aleyhisselâm) huzûrunda bulunmakla şereflendi. "Sâhibül-Müsned, "el-Muhaddis" lakabları verilen bu mübârek zâta, aslı Tay kabilesinden olduğu için "Tâî", Musul'da yerleşip oranın âlimi olduğu için de "el-Musulî nisbet edildi. 175 (m. 791) yılında Azerbaycan'da doğan Ali bin Harb (radıyallahü anh), 265 (m. 878)'de Musul'da vefât etti. Cenâze namazını kardeşi Muâviye bin Harb kıldırdı.

İlim tahsiline ilk önce babası Harb bin Muhammed'den istifâde ederek başladı. Meşhûr muhaddis Muafa bin İmrân el-Musulî'yi gördü. Ancak ondan hadîs-i şerîf işitmedi, ilim tahsil edip hadîs-i şerîf rivâyet etmek için, Hicaz, Bağdâd, Kûfe ve Basra'yı ziyâret etti. Bu ziyâretlerinden ba'zılarında babasıyla beraber bulundu. Babası Harb bin Muhammed'den, Ömer bin Eyyüb el-Musulî, Zeyd bin Ebî Zerkâ, Kâsım bin Yezîd ec-Cermî, Ebû Mes'ûd ez-Zeccâc, Süfyân bin Uyeyne, Ebû Damra Enes bin Iyâd, Abdullah bin Vehb, Abdullah İbni İdrîs, Muhammed bin Fudayl, Hafs bin Gıyâs, Veki' bin Cerrah, Ebû Muâviye, Abdullah bin Numeyr, Abdullah bin Dâvûd el-Harîbî, Ebû Âmir el-Ikdî, Ebû Âsım eş-Şeybânî, Şebâbe bin Suvâr, Yezîd bin Hârûn; rûh bin Ubâde, Vehb bin Cerir, Ahmed bin Hanbel ve daha birçok âlimden ilim öğrenip, hadîs-i şerîf rivâyet etti. Öğrendiği hadîs-i şeriflerden bir kısmını "Müsned" inde yazdı.

Daha sonra ilim öğretmek için Bağdâd'a geldi. Orada kendisinden birçok âlim, ilim tahsil edip, hadîs-i şerîf rivâyet etti. Ali bin Harb'ten, Abdullah bin Muhammed el-Begâvî, Yahyâ bin Sa'îd, İsmail bin Abbâs el-Verrâk, Kâdı Muhâmilî, Muhammed Bin Muhalled, Yûsuf bin Ya'kûb bin İshâk bin Behlül, Muhammed bin Ca'fer el-Mutirî gibi birçok âlim Bağdâd'da hadîs aldı. Nesâî, Ahmed bin Hüseyin el-Cerâdî el-Musulî, kız kardeşinin oğlu Ebû Câbir İbni Fehd el-Musulî, oğlunun torunu Ebû Ca'fer Muhammed bin Yahyâ bin Ömer bin Ali bin Harb, İbni Ebî'd-Dünyâ, Ebû Dâvud, İbni Sâ'd, Ahmed bin İbrâhîm el-Beledî İbrâhim bin Muhammed, Heysem bin Halef ed-Dûrî, Muhammed bin Münzir el-Hirevî Muhammed bin Akîl el-Ezherî el Belhî, Ahmed

bin Süleymân el-Abadânî ve daha birçok âlim de kendisinden hadîs-i şerîf rivâyet etti. Arapların eski günleriyle ilgili bilgileri de çok iyi bilen şiir ve edebiyatta üstâd olan Ali bin Harb (radıyallahü anh), Abbasî halifesi Mu'tez'le 254 (m. 868) yılında Samarrâ'da görüşerek nasihatte bulunup, O'na hadîs-i şerîf rivâyet etti. Kendisini hürmet ve ikramla karşılayan halife, bir bölgenin gelirini Ali bin Harb'e tahsis ederek O'nun talebelerine gelir temin etti. Bu durum halife Mu'tedit' in hilâfetine kadar devam etti.

İlmi ile amel eder, günahlardan kaçar, Allahtan çok korkar ve harama düşerim korkusuyla mübahların bir çoğunu terk eder ve dünyâya hiç ehemmiyet vermezdi. Allah" rızâsı için devlet adamlarına, kırmadan nasîhat eder, insanların huzûr ve rahatı için çalışırdı. Ali bin Harb'in (radıyallahü anh) zamanında yaşayan âlimler, O'nun hadîs ilminde sika (güvenilir) olduğunu bildirmişlerdir. Bunlardan Ebü'l Hasen Dâre-kutnî "Ali bin Harb, sikadır." el-Hasib bin Abdullah "O, sâlihtir", Ebû Zekeriyyâ Yezîd bin Muhammed bin İyâs el-Ezdî, Ali bin Harb babasıyla seyahatte bulundu ve hadîs-i şerîf işitti, hadîsleri tasnif etti. Müsned'ini meydana getirdi." Nesâî "O, saduktur", İbn-i Ebî Hâtem "Babamla ondan yazdık ve babam onun sadûk olduğunu söyledi." Müslime bin Kâsım el-Hatîb ve İbn-i Semânî, "O, sika ve saduktur" demişlerdir.

---

1) Târîh-i Bağdâd, cild-11, sh. 418

2) Tehzîb-üt-tehzîb cild-7, sh. 249

3) El-Muntazam sh. 52, 53, 512

4) Şezerât-üz-zeheb, cild-2, sh. 150

5) El-A'lâm, cild-4, sh. 270

6) Mu'cem-ül-müellifîn, cild-7, sh. 57

7) Tezkiret-ül-huffâz, cild-2, sh. 565